

Jámbor Gellért

Az új pszichoaktív anyagok megjelenése, elterjedése és a jelenséggel szemben lehetséges jogi, büntetőjogi, büntető-eljárásjogi és kriminalisztikai válaszlépések

(doktori disszertáció)

Témavezető: Prof. Dr. Finszter Géza professor emeritus, az MTA doktora

Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék

Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola

Budapest

2021

1./ Előszó (értekezés célja, tézisek)

I. rész: A kutatási feladat rövid összefoglalása

A kábítószer piac az elmúlt bő egy évtizedben igen jelentős változáson ment keresztül azzal, hogy 2008-ban megjelentek az új pszichoaktív anyagok, amelyek hatásukban az illegális, már szabályozás alatt álló kábítószer hatását utánozzák ugyanakkor – a szerkezetmódosítások révén pillanatnyi legalitást kihasználva – mégsem esnek kábítószerjogi szabályozás, ezzel együtt büntetőjogi szabályozás alá átmenetileg, amelynek köszönhetően könnyen elterjedtek és viszonylagos olcsóságuk révén könnyen más illegális kábítószer, pl. a heroin helyettesítőivé váltak, holott hasonló egészségügyi kockázatot jelentenek az emberi szervezet számára, mint a már ellenőrzés alatt álló kábítószer. Hipotézisként szeretném megfogalmazni, azt, hogy az évezred első évtizede óta a kábítószerpiac jelentősen megváltozott, a könnyen előállítható, könnyen hozzáférhető és nagyon olcsó új pszichoaktív anyagok terjedtek el, amelyek súlyos egészségügyi károsodást okoznak, azonban a büntetőjogi szabályozás önmagában ma sem elegendő, ezért szükséges alternatív szabályozási megoldásokat is bevezetni a fogyasztóvédelmi, gyógyszeripari és adójogi szabályozás terén főleg azon új pszichoaktív anyagok esetében, amelyek még nem állnak ellenőrzés alatt.

A doktori értekezés célja, egy rövid ismeretelméleti bevezető után annak bemutatása, hogy az új pszichoaktív anyagok minként terjedtek el az Európai Unióban, és ezt milyen kriminológiai jelzőszámokkal lehet alátámasztani. Ezt követően bemutatásra kerül az új pszichoaktív anyagok elterjedési felülete, konkrétan az a terület, hely, fórum, ahol ezeket az anyagokat értékesítik. Itt elsősorban az interneten történő értékesítésre kell gondolni, hiszen az internet fejlődése, valamint a közösségi média térnyerése pozitívan hatott a kábítószer-kereskedelemre, mivel a felgyorsult információáramlás következtében rengeteg ember vált viszonylag gyorsan elérhetővé. Ezt követően tér ki a dolgozat arra, hogy ez a folyamat milyen eszközökkel, módszerrel történik, pl. anonimitást lehetővé tevő szoftverek és kriptovaluták használata révén. Külön bemutatásra kerül az a mélywebes háló, ahol az illegális kábítószer és részben az új pszichoaktív anyagok értékesítése is zajlik, nagyobb hangsúlyt helyezve az első nagyobb jelentőségű kriptopiacra a „Selyemút” működési elvének bemutatására. A dolgozat elején szeretném azon második hipotézisemet megfogalmazni, hogy a kábítószer-kereskedelem és az új pszichoaktív anyagok kereskedelme egyre inkább az online térbe tevődik át, mintegy bűnözői innováció, paradigmaváltás zajlik, amelynek célja az anonimitás fenntartása, valamint a

kábítószer-csereügylettel szükségképpen együtt járó erőszak kiküszöbölése által, hogy az eladóknak és a vevőknek nem szükséges találkozniuk, hanem szinte minden az online térben zajlik, csupán a megrendelt kábítószer kiszállítása történik a fizikai térben, pl. postai úton. A Silk Road 2013-as, majd a Silk Road 2.0 2014-es bezárása óta darknetes piacok száma gombamód szaporodik, egyre kifinomultabb anonimizáló technikákat is alkalmaznak az újabb darknetes oldalak, ezért a bűnüldöző hatóságoknak is új nyomozati technikákat, taktikai fogásokat kell bevetniük, hogy sikeresen léphessenek fel a bűnözői csoportokkal szemben, azoknak minél nagyobb anyagi veszteséget, kárt okozva. Mivel manapság a legtöbb bűncselekménynek van valamilyen technológiai vetülete, a hatóságok a nyomozás során gyakran találkoznak olyan bizonyítékokkal, amelyeket információtechnológiai eszköz hordoz, ez az úgynevezett digitális bizonyíték.¹ Ilyen digitális bizonyíték lehet a felszíni, vagy mély webes felületen található smart vagy head shopok, avagy csak a TOR böngészővel elérhető „darknetes” oldalak felületei, ahol chatszobákban, álneveken zajlik az elektronikus üzenetváltás a kábítószer, új pszichoaktív anyagok adásvételéről, illetve kriptovalutával, mint például a bitcoinnal történő elektronikus fizetésről, az ezekkel zajló tranzakciókról. Ugyanakkor a digitális bizonyíték fogalma törvényi szinten nincs meghatározva, csak jogirodalmi meghatározások léteznek. Ennek pótlása ugyanakkor szükséges lenne, amely feloldaná az értelmezési bizonytalanságot, s növelné a jogbiztonságot.

Az uniós szintű jelzőrendszer segít azonosítani a kábítószer piacon megjelenő új pszichoaktív anyagokat, valamint segít abban, hogy a tagállamoknak milyen jelzési kötelezettségük van az EMCDDA és az EUROPOL felé abban az esetben, ha új pszichoaktív anyagot azonosítanak, vagy pedig ha a szervezett bűnözésre utaló jelek mutatkoznak. Itt elsősorban a Korai Jelzőrendszer (Early Warning System, EWS) működési mechanizmusát mutatom be röviden, továbbá azt, hogy milyen formában zajlik információgyűjtés, a jelentéstételi kötelezettség a tagállamok, valamint az EMCDDA és az EUROPOL között. Ez azért is fontos, mert ezeken az információgyűjtéseken, jelentéstételi kötelezettségeken alapulnak azok az EUROPOL-EMCDDA közös jelentések, amelyekből az egyes anyagokkal való nemzetközi kereskedelemre, valamint a szervezett bűnözés új tendenciáira lehet következtetéseket levonni.

Majd az új pszichoaktív anyagokkal kapcsolatos uniós és magyar kábítószer jogi szabályozás megoldásait mutatom be. Itt elsősorban arra kívánok rámutatni, hogy milyen kihívások elé állítja az új pszichoaktív anyagok gombamód történő szaporodása az uniós tagállamokat, valamint arra, hogy az egyes tagállamok milyen jogi szabályozást vezettek be az új pszichoaktív anyagok által előidézett veszélyhelyzet kezelésére, említést téve a büntetőjogi, fogyasztóvédelmi és gyógyszeripari, valamint közigazgatási szabályozási alternatívákról is.

Ezt követően térek rá az új pszichoaktív anyagokkal kapcsolatos büntető anyagi jogi szabályozásra, majd azokat a büntetőeljárásjogi és kriminalisztikai válaszlépéseket vázolom fel, amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy visszaszorítsák ezeknek az anyagoknak a további térnyerését. Különösen fontosnak tartom kiemelni a pénzügyi nyomozás, a kapcsolathálózati-elemzés, a kifinomult elektronikus megfigyelést (pl. IP alapú kommunikációs rendszerek megfigyelése), ellenőrzött szállítás és a „hálónyomozás” (rasterfahndung) módszerének jelentőségét. Ezen leplezett eszközök alkalmazását megelőzően ugyanakkor fontosnak tartom kiemelni azon harmadik hipotézisemet, hogy a kínálati oldali kábítószer bűncselekményeket nehéz felderíteni és nehéz bizonyítani, különösen, ha azokat bünszervezetben követik el. Ugyanis ezeknek a típusú bűncselekményeknek nincsen sértettje, nincs feljelentő, aki a hatóság

---

¹ Sorbán Kinga: Digitális bizonyíték a büntetőeljárásban. Belügyi Szemle 2016/11. szám. 83.o.

segítségét kérné. Továbbá a bűnszervezetben való elkövetést a nagyfokú konspiráció jellemzi, további problémaként jelenik meg a meg nem lévő kábítószer bizonyítása. Problémás továbbá a forgalmazási kísérlet, bűnszövetség, bűnszervezet megállapítása és bizonyítása. A felderítés, a realizálás és az elfogás alapvetően határozza meg a minősítést és a bizonyítási eljárást. Az ügydöntő bizonyítékok beszerzésére a realizálást, az elfogást megelőzően van igazán lehetőség, ezt követően már csak esetleges és rendkívül nehéz. Így gyakorlatilag ezekben az esetekben a felderítésen és a realizáláson, elfogáson áll vagy bukik a vád tartalma is. Ennek a fajta bűncselekménynek észlelésére csak operatív adatgyűjtéssel nyílik lehetőség. Ezért különösen fontos a titkos felderítés pontos, precíz törvényi szabályozása, amely eleget tesz a normavilágosság, a kiszámíthatóság és az előreláthatóság követelményének. A felderítés ugyanis csak alkotmányos célokra irányulhat, ezek pedig a nemzetbiztonság, közbiztonság védelme, valamint az állami büntetőigény érvényre juttatása lehet. Ezért vet fel aggályokat az, hogy az új büntetőeljárás törvény nem határozza meg a gyanú fogalmát, valamint a 340. § (1) bekezdésében akként határozza meg az előkészítő eljárás célját, hogy az nem más, mint annak megállapítása, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e. Továbbá az is probléma, hogy az új Be. 340. § (2) bekezdése kimondja, hogy előkészítő eljárás akkor folytatható, ha a rendelkezésre álló adatok a bűncselekmény megállapítására nem elegendőek és megalapozottan feltehető, hogy az előkészítő eljárás lefolytatása alapján el lehet dönteni, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e. A szakmában nagy szakmai múlttal és tapasztalattal rendelkező szerzők mutatnak rá arra, hogy ezzel a szabályozási megoldással a jogalkotó ingoványos talajra lépett. Ugyanis a gyanú hiánya értelmezhetetlenné teszi mind a szükségesség, mind pedig az arányosság követelményét. Ha nincs tényekre alapuló gyanúok, akkor nem állapítható meg, hogy melyek a hiányzó tények, és azok megismeréséhez szükségesek-e a leplezett eszközök.² Ennek kiküszöbölése azzal valósulhatna meg, ha az új Be-ben meghatároznánk a gyanú fogalmát törvényi szinten, továbbá az előkészítő eljárás lefolytatását akkor tesszük lehetővé, ha a jogalkotó a felderítés bűnüldözési célú megközelítéséből indul ki, amely nem más, mint bizonyítási eszközöknek a biztosítása és mindazoknak a bizonyítási forrásoknak a feltárása, amelyekből a büntetőeljárásban jogszerűen felhasználható bizonyítékok meríthetők, ennek eredményeként pedig az állam büntető igénye az igazságszolgáltatás előtt elbírálható.³ A gyanúfogalom rangjához illő helyreállításával a felvetődött aggályok nagyobb része elhárítható lenne, azaz ha végre törvényi szinten megtörténne annak a szabályozása.

A pénzügyi nyomozás során a szervezett bűnözői csoportok anyagi alapját, s ezáltal aktivitását lehet megtörni, visszaszorítani. A vagyon visszaszerzésre irányuló eljárásoknak itt különösen fontos szerepe van ebben, amelyet Magyarországon a Készenléti Rendőrség-Nemzeti Nyomozóiroda folytat le.

A kapcsolathálózati-elemzés pedig alkalmas lehet arra, hogy gazdasági tevékenységeket, ezáltal az illegális kábítószer piac szerkezetét, strukturális változásait, illetve a piaci szereplők magatartását megértse, feltérképezze, továbbá a cselekvések, a szereplők átrendeződését a megragadja. A kapcsolat-elemzést (link analysis) alkalmaznak a nyomozók, azonban tényleges kapcsolathálózati-elemzésre ritkán kerül sor.⁴ E módszernek az alkalmazása ugyanakkor a kábítószerrel (új pszichoaktív anyagokkal) foglalkozó bűnszervezetek jobb megismerését, feltérképezését tenné lehetővé.

---

² Finszter Géza – Korinek László: Az eltűnt gyanú nyomában. Belügyi Szemle 2018/3. szám, 115.o.

³ Bócz Endre- Finszter Géza: Kriminálisztika joghallgatónak, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008. 288.o.

⁴ Ritter Ildikó: A bűnüldözés és a büntető igazságszolgáltatás nagy kihívása: Kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények felderítése és bizonyítása Magyarországon, Ügyészek a libikókán. Kézirat. OKRI, Budapest, 2013, 59. o.

A kifinomult elektronikus megfigyelés révén lehetőség nyílik a „darknetes” kábítószerpiacok feltérképezésére és megfelelő pillanatban történő lekapcsolásukra, bezárásukra, az adminisztrátorok, moderátorok és kereskedők azonosítására, valamint nagyértékű kriptovaluták lefoglalására, elkobzására. Sajátos kiegészítő módszerként szükséges itt megemlíteni az EMCDDA által kifejlesztett többnyelvű internetes „körképek” (multilingual snapshots) használatát, amelynek rendszeres, célirányos készítésével követi nyomon a „legal high” szerek (új pszichoaktív anyagok) online hozzáférhetőségét. Az EMCDDA által alkalmazott internetes körkép módszertanának az a célja, hogy kipuhatlja a kész online hozzáférhetőségét a pszichoaktív anyagoknak, amelyet a fogyasztók számára forgalmaznak az Európai Unió területén.

A raszternyomozás, mint speciális és eredményes tetteskutató módszer eltér a hagyományos adatgyűjtési és elemző módszerektől az alábbiak miatt:

- 1./Napjainkra jellemző módon már számítógéppel végzik az adattárakban, nyilvántartásokban való kutatást – nem pedig terepen – ezáltal több idő jut a klasszikus adatgyűjtő munkára;
- 2./A kutatott adattárak magukban foglalhatják a hazai rendőrségin kívül a nemzetközi rendőri erők adattárait is;
- 3./Nemcsak a rendőrségi bűnügyi, hanem más jellegű nyilvántartásokra is kiterjed a kutatás;
- 4./A kutatás rendőrségen kívüli hivatali (állami) nyilvántartásokra is ráláthat;
- 5./ Az egyes gazdasági társaságok, vállalkozások adatai, (például közmű-közlekedési-távközlési-küldeményes szolgáltatók) is látókörbe vonhatók;
- 6./ A magánszemélyek egyes adatai is bekerülhetnek a vizsgálati körbe;
- 7./Az adott nyomozás során beszerzett információk alapján összeállított kritérium rendszereknek megfelelő személyek utáni keresést, kutatást, szűkítést is végez.

A felsorolást látva nem meglepő, hogy a nyomozási módszer európai és amerikai megjelenését követően több jogi, alkalmazhatósági aggály is felmerült.⁵ Ugyanakkor ezek az aggályok megfelelő törvényi, alkotmányos garanciákkal kiküszöbölhetők, amelyre a dolgozat megfelelő részén részletesen kitérek. A lényeg ugyanakkor a célszerűség, a célhoz kötöttség, valamint a törvényesség elvén van. A célhoz kötöttség azt jelenti, hogy az adatkezelés nem lehet öncélú, hanem mindig valamilyen feladat végrehajtásának eszköze kell, hogy legyen. A törvényesség pedig azt is jelenti, hogy egyrésztől csak olyan nyilvántartásokat szabad vezetni, amelyeket jogszabály elrendel, de legalábbis nem tilt, másrésztől pedig a személyi nyilvántartások csak kifejezett jogszabályi felhatalmazás esetén kapcsolhatók össze. A célszerűség, célhoz kötöttség, valamint a törvényesség alkotmányos elvei betartásának végső őrzője és garanciája pedig az adott ország alkotmánybírósága.

Fontosnak tartom ugyanakkor kiemelni néhány nemzetközi projekt eredményeit is, amelyeket korábban a szintetikus kábítószerket előállító laboratóriumok ellen folytattak, ugyanakkor az ott megszerzett tapasztalat, tudás az új pszichoaktív anyagok terjesztése elleni küzdelemben is

---

⁵ Fenyvesi Csaba: A kriminalisztika alapelvei. Jura. A Pécsi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Karának tudományos lapja. 2013. évi 2. szám. 40. o.

felhasználható. Itt elsősorban a Prizma Projekt, a SYNERGY Projekt, valamint az Europol Ecstasy Logo System, az Europol Illicit Laboratory Comparison System, az ESDS rendszere és a CHAIN Projekt során elért eredményekre gondolok, mivel ezeket a nemzetközi bűnügyi együttműködésből származó eredményeket, tapasztalatokat, tudást, jó gyakorlatot fel lehet használni az új pszichoaktív anyagok előállítására használt laboratóriumok felderítésében és felszámolásában, hiszen az új pszichoaktív anyagok lényege abban rejlik, hogy csak kis szerkezeti változtatásokkal, de az ellenőrzött kábítószer hatását utánozva, és a legalitás talaján maradva állítsanak elő újabb veszélyes szereket, különböző prekursorokból, vagy pre-prekursorokból kiindulva. A 2010-es év végén és a 2011-es év elején az Europol által működtetett SYNERGY projekt meghatározó szerepet játszott az új pszichoaktív anyagokkal kapcsolatos nyomozások összehangolásában, mint például a mepredon kereskedelmének felderítésében.

Sajátos bűnüldözési módszerként fontosnak tartom, hogy szót ejtsek a dolgozatban a bűnözés megragadásának és leírásának, valamint a tudatosan tervezett nyomozás modern segítő módszerének tekinthető a földrajzi információs és elemzési rendszerről, a GIS-ről (Geografische Information System, vagy Geographic Information System). A GIS különböző adatbankokból származó információkat dolgoz fel és kapcsol össze egymással. Az eredmény egy optikai képes ábrázolás arról, hogy mikor, hol és milyen típusú bűnözés lépett fel.

A bűnelemzésnek egyik sajátos új vetülete a szennyvízelemzés. A szennyvízelemzés gyorsan fejlődő tudományág, amely valós idejű adatok monitorozásának módszerével az illegális kábítószer-használat földrajzi és időbeli tendenciáira mutat rá. Eredetileg az 1990-es években a folyékony háztartási hulladékok környezetre gyakorolt hatását vizsgálták vele, a módszert azóta arra is felhasználják, hogy becsülje meg a tiltott kábítószer-fogyasztást a különböző városokban. Ez a módszer magában foglalja egy adott szennyvízforrásból történő mintavételezést, például szennyvíz beáramlását a szennyvíztisztító telepre. Ez lehetővé teszi a tudósok számára, hogy megbecsüljék a közösség által elfogyasztott kábítószer mennyiségét a tiltott kábítószer és metabolitjaik szintjének mérésével, amely az emberi szervezetből a vizelettel kiválasztódik. A szennyvízelemzés módszere hasznos kiegészítő eszköz a kínálati oldali kábítószer-kereskedelem és új pszichoaktív anyaggal visszaélés bűncselekményének felderítéséhez, mivel egy olyan bűnözési térképet ad a nyomozó hatóságok kezébe, amely segít megtalálni a forró pontokat, valamint abban is, hogy újabb bűnözési gócok kialakulására hol, mikor és mekkora valószínűséggel kell számítani, valamint hol szükséges alkalmazni az „első csapás” taktikáját a nyomozó hatóságoknak e gócok felszámolásához.

Fontos továbbá említést tenni arról az uniós szintű bűnügyi együttműködésről, szakpolitikai ciklusról, amelynek az alapjait az EU-ban 2010 októberében tették le, és amelyet EMPACT-ként ismerünk. Az EMPACT az érintett tagállamok, az EU intézményei és ügynökségei, valamint harmadik országok, nemzetközi szervezetek és más (állami és magán) partnerek strukturált multidiszciplináris együttműködési platformja, amely a szervezett és a súlyos nemzetközi bűnözés prioritással bíró fenyegetéseinek kezelésére szolgál. Az EMPACT az európai szintű stratégiai célkitűzéseket a súlyos és szervezett bűnözés elleni konkrét operatív fellépésekké alakítja át. A SOCTA - mint az EMPACT Projekt egyik sarokköve - szerepe abban nyilvánul meg, hogy a stratégiai prioritások meghatározásától és megvalósításától a műveletek operatív szintű végrehajtásáig biztosítja, hogy a súlyos bűncselekményekkel szemben hírszerzés-alapú megközelítéssel kezeljék azokat. A stratégiai prioritásoktól egészen a műveleti akciókig, a SOCTA egy hírszerzésen alapuló megközelítést biztosít az Európai Uniót leginkább fenyegető bűnözői fenyegetések kezelésében. Ilyen műveleti akció volt az Archimedes Művelet is, amelynek során 1027 egyént tartóztak le, 599 kg kokaint és 200 kg heroint foglaltak le, 1,3

tonna kannabisznövény is legfoglalásra került, 30 gyermeket sikerült megmenteni az illegális kereskedelemtől. Az Archimedes Művelet keretében bűnüldöző hatóságok összekötői tisztjei 34 országból vettek részt az eddigi legnagyobb összehangolt műveletben, amely a szervezett bűnözés ellen irányult az Európai Unió területén. Emellett említést teszek az Europol koordináló, értékelő, elemző tevékenységének hasznosságáról uniós szinten, amely segítheti a kábítószer-kereskedelem, az új pszichoaktív anyagokkal visszaélés és az ezekkel kapcsolatos szervezett bűnözés elleni harcot.

A dolgozat további részében a kábítószerrel, új pszichoaktív anyaggal elkövetett bűncselekmények realizálási helyszíneit tárgyalom. Egy kutatás szerint a kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények leggyakoribb realizálási helyszínei az alábbi százalékos megoszlásban fordulnak elő: gépjármű (38,3%), ház (29,2%), határ (9,5%), parkoló (6,7%), repülőtér (6,4%), benzinkút (3,2%), szórakozóhely (2,8%), posta (1,2%), pályaudvar (1,4%), egyéb (pl. internet, 1,3%).⁶ Fontosnak tartom továbbá felhívni a figyelmet a szemle fontosságára a kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények realizálásakor, mint halaszthatatlan nyomozási cselekményre, s a speciális sajátosságokra, így többek között a következőkre: illegális laboratórium lefoglalása csak a területen jártassággal bíró forenzikus vegyészszakértő bevonásával történjen. A szemlét egyetlen eltéréssel az általános szabályok szerint kell végrehajtani. Az eltérés pedig az, hogy még a statikus szakaszt is megelőzően a szakértő vizsgálja meg a vegyszereket, és azokat, melyekről azt állapítja meg, hogy helyszínen hagyásuk életveszélyt jelenthet, azt a katasztrófavédelmi szakemberek azonnal távolítsák el. Az új pszichoaktív anyagok interneten, postai szolgáltatás keretében történő realizálása során pedig az alábbi sajátosságokra szükséges felhívni a figyelmet: például az Interneten megvalósuló bűncselekményeknél – ahol az új pszichoaktív anyaggal visszaélés is jellemzően megvalósul - el kell rendelni az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tételét. A postai úton történő realizálásnál egy fontos összefüggésre kell rámutatni: mégpedig arra, hogy az illegális kábítószereknek a „mély webes”, „darknetes” kereskedelme szoros összefüggésben áll a tiltott kábítószereknek a postai és csomagküldő szolgáltatásokon keresztül történő növekvő terjesztésével. Erre kiváló példaként lehet felhozni a Porto műveletet, amelynek során célba vették a tiltott kábítószerekkel kereskedő vásárlókat és eladókat a „darknetes” piacokon. A művelet eredményeként 697 nyomozás indult az egyes gyanúsítottak ellen, valamint 35 kg különféle kábítószer lefoglalására került sor Ausztriában. A művelet rávilágít a „darknetes” felületen zajló kábítószer-kereskedelem és csomagcsempészet közötti szoros összefüggésre. A művelet részeként végrehajtott ellenőrzési tevékenységek eredményeként Németországban 6000 csomagot foglaltak le, amelyek több, mint 175 kg kábítószert tartalmaztak.

A dolgozat végén összegzés, kitekintés gyanánt néhány de lege ferenda javaslatot is megfogalmazok annak hangsúlyozására, hogy miként lehetne hatékonyabbá tenni a kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények és új pszichoaktív anyagokkal való visszaélés bűncselekményének büntetőjogi, büntetőeljárásjogi szabályozását magyar és uniós szinten, valamint melyek lehetnek azok a krimináltaktikai eszközök, módszerek, amelyek a jövőben eredményesen alkalmazhatóak az új pszichoaktív anyagok kereskedelmével szemben, annak visszaszorítása érdekében. Itt a következőkre kívánok röviden utalni: *Kapcsolathálózati-elemzés* széleskörű alkalmazása a bünszervezetek feltérképezésére; *A figyelési/lehallgatási kapacitások bővítése* a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat által; *A rendészet költségvetési helyzetének javítása, a költségvetésből juttatott források növelése*; *A hálónyomozás (Rasterfahndung) bizonyos elemeinek átültetése a Be. rendelkezései közé*; *A bűnügyi szolgálati*

---

⁶ Ritter Ildikó: i.m. 2013, 42. o.

kutya alkalmazása elnevezésű eljárás bizonyítási cselekményként a Be. rendszerébe történő beillesztése.

A valós helyzet felbecsülésére, megismerésére és értékelésére a kábítószer-probléma egyes jelenségeivel, összetevőivel kapcsolatos indikátorokat (jelzőszámokat) vizsgálok. Itt elsősorban bűnügyi, a piaci és a kutatási indikátorok kapnak jelentős szerepet, vagyis a kínálati oldali kábítószer-bűncselekményekre, új pszichoaktív anyagokkal kapcsolatos visszaélésekre vonatkozó kriminálstatisztikai adatok, a lefoglalt kábítószer, új pszichoaktív anyagok mennyisége, fajtái, továbbá a kábítószer ár, tisztasága, továbbá az új pszichoaktív anyagok elterjedtsége a tanulók, tizenéves korosztály körében.

A kutatás célja, hogy adekvát, valós idejű büntetőjogi, büntetőeljárásjogi és kriminalisztikai válaszleléseket találjon a kínálati oldali új pszichoaktív anyagokkal kapcsolatos visszaélések visszaszorítására. Ennek érdekében mélyinterjút készítettem ilyen típusú ügyek nyomozásával foglalkozó nyomozóval, aki a Nemzeti Nyomozó Iroda munkatársa. Ezen túlmenően pedig korábban folyamatban volt büntetőügyek aktáit tanulmányoztam át, annak érdekében, hogy gyakorlati tapasztalatot szerezzek azzal kapcsolatban, hogy Magyarországon jelenleg a kínálati oldali új pszichoaktív anyagokkal visszaélés milyen méreteket ölt, a szervezett bűnözői csoportok milyen mértékben álltak át ennek az új típusú anyagoknak a terjesztésére, terítésére. Összegzésként arra kívánok rámutatni, hogy az új pszichoaktív anyagok visszaszorításában a kínálatcsökkentésnek kell meghatározó szerepet kapnia. Ugyanakkor az ártalomcsökkentés szerepét sem szabad figyelmen kívül hagyni, amit a dolgozat utolsó fejezetében mutatok be.

Fontosnak tartom ugyanakkor felvetni a fogyasztóvédelmi, gyógyszeripari, közigazgatási és adójogi szabályozási alternatívákat is, mivel a cél az ellenőrzés alatt még nem álló új pszichoaktív anyagokkal és az előállításukhoz használt prekursorokkal szembeni fellépés esetében nem más, mint gyengíteni az illegális gyártásból és kereskedelemről hasznot húzó anyagi alapját, mert jelentős összegű adóbírással, vagy mulasztási bírással lehetne őket sújtani a regisztrációs kötelezettség és adófizetési kötelezettség nem fizetése miatt, valamint a jegyzőkönyv hiányos, vagy nem vezetése miatt, valamint fogyasztóvédelmi bírással sújtani azokat a forgalmazókat, elállítókat, akik még szabályozás alatt nem álló új pszichoaktív anyagot forgalmaznak, ugyanakkor nem tüntetik fel a csomagoláson az anyag összetevőit, az emberi szervezetre gyakorolt hatásait. Ez a dolgozatban két önálló fejezetet kapott.

II. rész: Az elvégzett vizsgálatok, elemzések rövid leírása, a feldolgozás módszerei

Az új pszichoaktív anyagokkal kapcsolatos, fellelhető magyar és idegennyelvű szakirodalom feldolgozása mellett az alábbi empirikus kutatási módszereket használtam fel a dolgozat elkészítéséhez:

1./ *Tartalomelemzés (dokumentumelemzés)* keretében az uniós jogszabályok közül az Európai Tanács 2005/387/IB (2005. május 10.) Határozatát, a 2004/757/IB kerethatározatot, a 2007/845/IB számon határozatot, az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/2101 rendeletét, valamint az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/2103 irányelvét dolgoztam fel és elemeztem. A külföldi joganyagból az amerikai Pure Food and Drug Act, Harrison Narcotics Tax Act és Marihuana Tax Act, a német szövetségi nyomozóhivatalokról szóló törvény, a Bundeskriminalamtgesetz, hálónyomozással kapcsolatos rendelkezéseit és hozzá kapcsolódó német alkotmánybírósági (Bundesverfassungsgericht) döntéseket tanulmányoztam és elemeztem. A magyar joganyagból az alábbi jogszabályok tanulmányozását, értelmezését és elemzését végeztem el: a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény, a Büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény, a Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény, a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról

szóló 2010. évi CXXII. törvény, a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény, az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény, a szabálysértésekről a szabálysértési eljárásról és szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény, 100/2018. (VI. 8.) Korm. rendelet, a 22/2008. (OT.12.) ORFK utasítás, 36/2020. (XII.23.) ORFK utasítás, 11/2003.(V. 8.) IM-PM-BM Együttes rendelet, 20/2018. (V.31.) ORFK utasítás, az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról szóló 2005. évi XCV. törvény, 66/2012 (IV.2.) Korm. rendelet, az 55/2014. (XII. 30.) EMMI rendelet, az információs önrendelkezési jogról és információszabadságról szóló 2011.évi CXII. törvény, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény, fogyasztóvédelemről szóló 1997. CLV. törvény, az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény, az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény releváns rendelkezéseit, továbbá a Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának a téma szempontjából releváns AB határozatait a (144/2008. (XI.26.) AB határozatot, a 7/1994. (II.18.) AB határozatot, 3284/2017. (XI.14.) AB határozatot tanulmányoztam, elemeztem és használtam fel.

A dokumentumelemzésen belül kábítószer-kereskedelem és kínálati oldali új pszichoaktív anyaggal visszaélés bűncselekménye miatt indult eljárások aktáit – nyomozati iratok, vádiratok, jegyzőkönyvek, bírósági határozatok – tanulmányoztam, illetve dolgoztam fel. Ennek a módszernek a segítségével jól vizsgálhatók a jogalkalmazói tevékenység és az eljáró szervek közti interakciók is, anélkül, hogy erről az eljáróknak tudomása lenne, illetve tevékenységüket tekintve bármilyen módon befolyásolva lettek volna.

2./ Egy kvalitatív módszer, mélyinterjú (mint direkt módszer) segítségével sikerült bepillantást nyerni a kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények felderítésével és nyomozásával foglalkozó nyomozó munkájába, aki a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda Nemzetközi Bűnözés Elleni Főosztály Kábítószer Bűnözés Elleni Osztály munkatársa. A mélyinterjú készítése során megtudtam, hogy ez az egyetlen speciális kábítószer elleni egység Magyarországon, amely összesen 29 főt számlál. A többi rendőr-főkapitányságon csak ezzel a bűncselekményfajtaival is foglalkozó nyomozók dolgoznak. A mélyinterjú során a kínálati oldali bűncselekmények nyomozásában jártas nyomozó abba is beavatott, hogy a felszíni webes felületen elkövetett új pszichoaktív anyagok kereskedelme, valamint az új pszichoaktív anyagok kereskedelmének másik sajátos felülete a mély webes tartományban található ún. „darknet” feltérképezése a kulcs. Fontos pont a rejtett web anonimitást biztosító rejtett piacainak feltérképezése, melyek az új pszichoaktív szerek árusításnak jelentős színterei, az elkövetők azonosításához pedig szükséges felderítési (módszertani) verzió, a fedett nyomozó darknetes oldalra történő beépülése, a kommunikáció elfogása, kifürkészése és a kellő pillanatban az elfogás végrehajtása a lényeg.

Szintén kvalitatív módszerként szeretném megemlíteni azt, hogy 2020. február 21. napján a Magyar Igazságügyi Akadémián „A kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények bírói megközelítése” című előadás keretében résztvevőként módomban állt az előadás során, mind pedig annak végén kérdéseket feltenni az ilyen típusú bűncselekmények tárgyalásában nagy tapasztalattal rendelkező bírónak, aki rávilágított arra, hogy a meg nem lévő/ le nem foglalt kábítószeres becsléssel történő meghatározása nem vegyészszakértői, hanem bírói feladat. Ennek során először az egyéb bizonyítékok alapján abban a kérdésben kell állást foglalni, hogy milyen kábítószerrel van szó, és annak mi volt a mennyisége, majd a hatóanyagtartalom meghatározása történik meg. A kábítószer mennyiségének meghatározása során jellemzően a fogyasztók által tipikusan vásárolt anyagokra kell figyelemmel lenni. Itt az eljáró bíró segítségére lehet a Nemzeti Szakértői és Kutató Központ által közzétett táblázat a kábítószer hatóanyag tartalmának meghatározására. A számítás levezetése a bíró indokolási

kötelezettségébe tartozik, a becslés során pedig kétség esetén az in dubio pro reo elvéből kiindulva, a táblázat alapján a vádlott javára eljárva a legkedvezőbb adatokkal indokolt számolni.⁷

Szintén kvalitatív módszerként szeretnék hivatkozni arra, hogy 2022. február 16.-2022. február 17-én részt vettem a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda Vagyon-visszaszerzési Hivatala által megszervezett kétnapos szakmai konferencián, ahol részletesen bemutatásra került a vagyon-visszaszerzési eljárás gyakorlati tapasztalatai, azok az erők, eszközök és módszerek, amelyek alkalmasak a kábítószer-bűncselekményből származó vagyon felkutatására és lefoglalására, valamint elkobzására. Abba is betekintést kaptak a konferencia résztvevői, hogy miként épül fel a Vagyon-visszaszerzési Hivatal, illetve, hogy miként zajlanak a nemzetközi bűnügyi megkeresések, jogsegélyek a vagyonfelderítésben az ARO/CARIN irodákon keresztül. Külön bemutatásra kerültek a kriptovaluták fajtái (Bitcoin, Ethereum, Thether), működési elvei (a blokklánc jelentősége), a virtuális valuták biztosítása és lefoglalása. A konferencia előadói az adott nyomozási részterület nagy szakmai jártassággal rendelkező nyomozói voltak, akiknek az előadások végén lehetséges volt az adott nyomozási részterületre vonatkozó kérdések feltételére is. A dolgozatba az előadást tartó nyomozók az ügyek során szerzett gyakorlati tapasztalatai is beépítésre kerültek a pénzügyi nyomozás, valamint a postai úton történő realizálás című fejezetekbe.

3./ A jogtudományi kutatások körében számos egyéb módszer is használatos, például gyakori *a mások által összegyűjtött, rendszerezett és elemzett adatok másodelemzése vagy a hivatalos statisztikai adatok vizsgálata.*⁸ A dolgozat elkészítése során támpontként vettem figyelembe Ritter Ildikó, az Országos Kriminológiai Intézet tudományos munkatársának, kriminológusnak a Kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények felderítése és bizonyítása Magyarországon címet viselő 2013-ban készült tudományos kutatását, amely a 2007 és 2011 között indult kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények miatt indult eljárásokat vizsgálta eljárások ügyiratainak tanulmányozása, elemzése, mélyinterjúk készítése és kérdőíves felmérés készítése - a témában jártas ügyészekkel – révén. Elsősorban a realizálás helyszíneit, valamint az alkalmazott nyomozati technikákat vettem figyelembe, ezek mentén építettem fel a dolgozat egyes fejezeteit, s kutattam szakirodalmat, tanulmányoztam aktákat, valamint készítettem mélyinterjút a Készenléti Rendőrség-Nemzeti Nyomozóiroda nyomozó munkatársával, valamint a Fővárosi Ítéltábla büntető bírójával, s tettem fel kérdéseimet a vagyon-visszaszerzés a gyakorlatban című képzést tartó nyomozóknak. A kínálati oldali kábítószer bűncselekmények területi megoszlása 2007-2011 között című vizsgálati eredményeit szintén kiindulópontként felhasználtam, azt kiegészítettem a Nemzeti Drog Fókuszpont hivatalos honlapján (<http://drogfokuszpont.hu>), a Nemzeti Szakértői és Kutató Központ hivatalos honlapján (nszk.gov.hu) fellelhető kriminálstatisztikai adatokkal, jelzőszámokkal, valamint az ENYÜBS adatbázisában fellelhető adatokkal

III. rész: A tudományos eredmények rövid összefoglalása, azok hasznosítása illetve a hasznosítás lehetőségei

1./ Kutatásom során a Készenléti Rendőrség-Nemzeti Nyomozó Iroda kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények felderítésében és nyomozásában jártas nyomozóval készített mélyinterjú, valamint a rendelkezésre álló szakirodalom és indikátorok – EMCDDA, EUROPOL tanulmányok, kriminálstatisztikai adatok – alapján megállapítást nyert, hogy az új

⁷ Dr. Sárecz Szabina Martina, a Fővárosi Ítéltábla bírója: A kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények bírói megközelítése, alapok. Magyar Bíróképző Akadémián 2020. február 21-én elhangzott előadás.

⁸ Fleck Zoltán: Empirikus kutatások a jogtudományban. Kézirat. h.n., é.n. 23.o.

pszichoaktív anyagok rohamos terjedésében hatalmas szerepe van az internetnek és a közösségi médiának. Amint a KR-NNI nyomozója rámutatott a mélyinterjú során az internet egy bizonyos illegális, mély webes szegmense a „darknet” új szubkultúrát teremtett, a fiatal generáció 80%-a ma már az interneten kommunikál egymással, a kábítószeres ügyleteit is ezen a fórumon folytatja le. Ezt támasztják alá azok a tanulmányok is, amelyek a Silk Road darknetes oldal FBI általi 2013 októberében történő felszámolásáról, majd az utódjának (a Silk Road 2.0-nak) az Interpol általi 2014 novemberében történő bezárásáról tudósítanak. 2014. november 6-án az Europol jelentése szerint nemzetközileg összehangolt rendőrségi műveletre került sor az Onymous művelet keretében, amelyben bűnüldöző szervek működtek közre a világ minden tájáról az FBI vezetése alatt. Tizenhét országban, tizenhét letartóztatást hajtottak végre és több mint egy tucat feketepiaci weboldalt kapcsoltak le, köztük a Silk Road 2.0-t, a Cloud 9-t, a Hydra-t, a Pandora-t, a Blue Sky-t és a Black Marketet. Összesen 414 internetes tartományt foglaltak le. Mindez arra világít rá, hogy az ilyen típusú illegális darknetes oldalak száma gombamód szaporodik, amelyekkel lépést kell tartani a nyomozó hatóságoknak.

2./ A kutatásom során az is megállapítást nyert, hogy az új pszichoaktív anyagok másik nagy értékesítési platformja az internet felszínén, ún. „surface web” felületeken történő árusítás. Ezzel a jelenséggel kapcsolatban az EMCDDA által kifejlesztett módszert érdemes szemügyre venni, amely rendszeres, célirányos, többnyelvű internetes „körképek” (multilingual snapshots) készítésével követi nyomon a „legal high” szerek online hozzáférhetőségét.

Az EMCDDA által alkalmazott internetes körkép módszertanának az a célja, hogy kipuhatolja a kész online hozzáférhetőségét a pszichoaktív anyagoknak, amelyet a fogyasztók számára forgalmaznak az Európai Unió területén. Ez az internetes körkép 2011. júliusában 631 online üzletet azonosított, amely új pszichoaktív anyagot és szállítmányt értékesített legalább egy EU tagállamban. Ez a szám kétszer annyi, mint a 2011 januárjában azonosított online üzletek száma (amikor 314 üzletet azonosítottak), és több mint háromszor annyi, mint amennyit 2010 januárjában azonosítottak.

A fenti számok tükrében látható az, hogy mind a felszíni, mind pedig a mélywebes kábítószer, új pszichoaktív anyagot árusító online üzletek, oldalak száma gombamód szaporodik, amely jelenséggel szemben lépést kell tartani a nyomozó hatóságoknak. Ez pedig akként lehetséges, ha külön internetes rendőri egységet hoznak létre nyomozók és számítástechnikai szakértők bevonásával, általában 10-50 fővel és megfelelő számítástechnikai háttérrel. Az internetes rendőri egységek általában folyamatosan figyelik az Internetet, és kihasználják az anonimitás előnyeit, vagyis azt, hogy úgy tudnak a világhálón megjelenni és információkat szerezni, hogy nyomozói minőségük rejtve marad. 2012. szeptember 1-jétől a Készenléti Rendőrség egyik igazgatóságaként működik a Nemzeti Nyomozó Iroda. A Nemzeti Nyomozó Irodán belül felállításra került egy Szervezett Bűnözés Elleni Osztály azon belül is egy Kábítószer Bűnözés Elleni Osztály. Ez az egyetlen speciális kábítószer elleni egység Magyarországon, amely összesen 29 főt számlál. A többi megyei rendőr-főkapitányságon csak ezzel a bűncselekményfajtaival is foglalkozó nyomozók dolgoznak. Fontos lenne ugyanakkor az NNI mellett, a megyei rendőr-főkapitányságokon, legalább 10 fős kínálati oldali kábítószer-bűncselekményekkel és internetes nyomozással foglalkozó cybercrime egységek felállítására is, az NNI tehermentesítése érdekében. Ezt az is indokolja, hogy a magyarországi kábítószer-bűnözés sem kizárólag fővárosközpontú, hanem a nagyobb vidéki városok, egyetemi városok felé terjeszkedett tovább. A Nemzeti Drog Fókuszpont 2020-as felmérése szerint, a 2019-es évben a kábítószer-bűncselekmények közel 50%-át Budapesten (38,8%); vagy Pest megyében (6,4%) regisztrálták. A többi megye közül, az északi határ mentén fekvő Győr-Moson-Sopron megye részesedése volt a legmagasabb (7%). A korábbi évekhez képest változás Fejér (4,4%) és Baranya (4,1%) megyék magas részesedése. A fenti adatok elsősorban nem a jelenség elterjedtségét tükrözik területi megoszlásban, hanem a nyomozó hatóság emberi, technikai és

anyagi erőforráskapacitásából és lehetőségeiből eredő aktivitását. A felderítés javítása érdekében viszont a *rendészet költségvetési helyzetének javítása, a költségvetésből juttatott források növelése szükséges*. Egy dán rendőr kutató szerint egy fejlett jogállamban az éves költségvetésből 5%-ot kell, hogy kapjon a rendészet. Ma Magyarországon ez 1,5-2%-ot tesz ki, amely alulfinanszírozottságra utal.

3./ A vonatkozó szakirodalom tanulmányozása számomra arra mutatott rá, hogy a kínálati oldali kábítószer bűncselekmények (kábitószer-kereskedelem, új pszichoaktív anyaggal visszaélés terjesztői típusú megatartásai) nehezen felderíthető és nehezen bizonyítható bűncselekmények, az operatív eszközök alkalmazása elengedhetetlen, azonban a törvényi szabályozásban a normavilágosság, a kiszámíthatóság és az előreláthatóság követelményének mindenképpen érvényre kell jutnia, amely a gyanú, a megalapozott gyanú fogalmának törvényi meghatározásával, valamint az előkészítő eljárás céljának újra fogalmazásával megvalósulhat. Erre a jogirodalmi fogalmak, álláspontok megvizsgálásával és szintézisével kerülhetne sor az alábbiak szerint: A gyanú az olyan tényeken, adatokon nyugvó valószínűségi értékű következtetés, amely alkalmas a büntetőeljárás megindítására, de nem éri el a megalapozott gyanú szintjét. A megalapozott gyanú pedig a bizonyító tényen, vagy tényeken alapuló, illetve ezekből levont következtéseken nyugvó feltételes logikai ítélet, amelynek nem kell a bizonyosság erejével hatnia. A fenti jogirodalmi fogalom alapján a Be. 340. § (1) bekezdését akként kellene átfogalmazni, hogy az előkészítő eljárás célja azoknak a bizonyítási eszközöknek a feltárása, amelyekből a büntetőeljárásban jogszerűen felhasználható bizonyítékok meríthetők, s ennek eredményeként az állam büntetőigénye az igazságszolgáltatás előtt elbírálnak. A Be. 340. § (2) bekezdését pedig akként szükséges átfogalmazni, hogy előkészítő eljárás akkor indítható, ha a rendelkezésre álló adatok a bűncselekmény gyanúját megalapozzák és leplezett eszközök alkalmazásával az előkészítő eljárás lefolytatása alapján el lehet dönteni, hogy a büntetőeljárást meg kell-e indítani.

4./A vonatkozó szakirodalom, magyar és német jogszabályok, valamint a magyar és a német alkotmánybírósági gyakorlat tanulmányozása arra enged következtetni, hogy az internetes nyomozás mellett hatásos módszernek bizonyulhat mind a kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények, mind az új pszichoaktív anyagokkal szembeni fellépés szempontjából egy sajátos felderítési módszer, a raster vagy más néven hálónyomozás alkalmazása. A raster nyomozás lényegét leginkább az integrált bűnüldözés jelenségével lehet a legjobban szemléltetni. Az integrált bűnüldözés lényegét úgy is megfogalmazhatjuk, hogy információk beszerzése, kódolása, továbbítása, felhasználása a rendőrség vertikális és horizontális szervezeti felépítésében, amely zavartalan, az mindenhol hozzáférhető, átjárható, átlátható és kompatibilis. Ennek része egy centralizált adatbank, valamint a helyi (megyei, városi) adattárak sokasága, amelyek egymással – megfelelő garanciákkal körülbástyázva – képesek kommunikálni, együttműködni. Ezt az integrációt ki kell terjeszteni a rendőrség nemzetközi kapcsolataira is (Interpol, Europol), valamint a rendőrséggel együttműködő vagy tevékenységéhez kapcsolódó szervek információbázisaira is (pl. közigazgatási, határrendészeti, vám- és pénzügyőrségi, honvédségi, nemzetbiztonsági adattárak stb.) A nyomozásnak ezt a fajtáját, amely adattárakban (hálózatokban) való kutatást, átjárást, összefüggés-keresést jelent, „raster” (háló)nyomozásnak is nevezik. Az integrált bűnüldözés elengedhetetlen része azoknak a releváns információknak az összegyűjtése, amelyek a bűnügyi, a civil és a nemzetközi adattárakból beszerezhetők.

Magyarországon ez a modell, az ún. raster nyomozás ténylegesen nem alakult ki, e speciális eljárás fogalmát nem foglalták jogszabályba, magának a nyomozási formának a megnevezése is csak tudományos értekezésekben lelhető fel, a bűnüldöző hatóságok azonban a gyakorlatban elsősorban az ismeretlen tettes felderítése során alkalmazzák ezt a fajta nyomozási metodikát.

A rászternyomozás szabályaihoz hasonló szabályokat tartalmaz az új Be. 261-267. §-ai az adatkérés, feltételes adatkérés és adatgyűjtés címek alatt. Az új Be. az 1998-as Be.-hez képest eltérő rendszerben, külön részben helyezi el a korábban megkeresésként, a nyomozó hatóság egyéb adatszerező tevékenységeként, valamint a büntetőeljárás során eljáró szervekre irányadó ágazati jogszabályokban szabályozott, adatgyűjtésként nevesített tevékenységeket. Az említett jogintézmények helyét az adatkérés és az adatgyűjtés intézményei veszik át. A törvény ezzel egy újabb, elkülönített részben katalogizálja a büntetőeljárás során eljáró szervek azon további eszközeit, amelyeket az eljárási feladataik ellátása érdekében információszerzés vagy bizonyíték megszerzése érdekében igénybe vehetnek.

Az adatkérés nyílt módszere az adatok megszerzésének, amellyel a büntetőeljárást folytató szerv más, a kérdéses adatok kezelőjétől kérheti az adatok rendelkezésre bocsátását. A Be. 261. § (1) bekezdése tételesen meghatározza az adatkérés alanyait, azon szerveket és szervezeteket, amelyek a büntetőeljárás során az adatok kérésére jogosultak, illetve az adatok szolgáltatására kötelezettek.

A feltételes adatkérés az adatkérés egy külön nevesített, speciális esete, amely lehetővé teszi, hogy az ügyészség, illetve az ügyészség engedélyével a nyomozó hatóság és a rendőrségnek az előkészítő eljárás során eljáró szervei meghatározott adatkezelő szervektől, egy jövőbeni feltétel bekövetkezése esetére kérhessenek adatokat. A feltételes adatkéréssel a Be. olyan új jogintézményt alakított ki, amely időszerűbbé teheti az adatkérő eljárását. A feltételes adatkérés lényege, hogy az adatszolgáltatást az arra kötelezett az adatkérő által meghatározott feltétel bekövetkezése esetére és idején teljesíti. A feltételes adatkérés tárgya is csak olyan adat lehet, amelyet az adatszolgáltatásra kötelezett feladatkörében vagy tevékenysége során is kezelne (például ingatlan-nyilvántartási kérelem beérkezése, tulajdonosváltás átvezetésének kezdeményezése különböző nyilvántartásokban).

A Be. az adatgyűjtés alcím alatt szabályozza az 1998-as Be.-ben a nyomozó hatóság egyéb adatszerező tevékenységeként megjelölt, ám érdemben a büntetőeljárás során eljáró szervekre irányadó ágazati jogszabályokban szabályozott adatgyűjtő tevékenység egy részét. Az adatkéréssel ellentétben az adatgyűjtés során eljáró szerv saját, aktív tevékenységével gondoskodik az adatok megszerzéséről. Az adatgyűjtés tehát olyan tevékenység, amelynek célja az eljárás eredményes feltételeinek biztosítása, az eljárás tárgyát képező cselekmény körülményeinek, az érintettek tevékenységének, személyi körülményeinek tisztázása.

A Bundeskriminalamtgesetz 48. § (2)-(3) bekezdései szerint, az adattovábbítás iránti kérelemnek a névre, címre, a születési időre és helyre, valamint az esettől függően meghatározandó egyéb jellemzőkre kell korlátozódnia; nem terjed ki a személyes adatokra, amelyekre szakmai vagy különleges szolgálati titok vonatkozik. Az adattovábbítás iránti kérelemben nem szereplő személyes adatok továbbíthatók, ha a kért adatok korlátozása jelentős műszaki nehézséget vagy jelentős idővesztést, vagy felesleges költséget okozna, akkor ezek is továbbíthatók; ezeket az adatokat a Szövetségi Bűnügyi Rendőrség azonban nem használhatja fel. Ha a művelet a célját elérte, vagy ha ez azt mutatja, hogy a cél nem érhető el, akkor a művelethez továbbított és kapcsolódó adatokat törölni kell, és a nyilvántartásokat meg kell semmisíteni, kivéve, ha az esethez kapcsolódó eljáráshoz szükségesek. A megtett intézkedést dokumentálni kell. Ezt a dokumentációt külön kell tartani, és szervezeti és műszaki intézkedésekkel kell biztosítani. A dokumentációt törölni kell az értesítést követő hat hónapon belül, vagy a végleges visszavonás bírósági jóváhagyásának megadását követő hat hónapon belül. Ha az adatvédelmi ellenőrzés még nem fejeződött be, a dokumentációt a kitöltéséig meg kell őrizni.

A német büntetőeljárás és a magyar büntetőeljárás törvény felhívott szakaszainak egybevetéséből, megállapítható, hogy a raszternyomozáshoz hasonló szabályokat tartalmaz az új Be. az adatgyűjtés, az adatkérés és a feltételes adatkérés címek alatt, azonban a Bundeskriminalamtgesetz (BKAG) konkrétan rögzíti, hogy a bekért adatokat milyen módon kell tárolni, elkülöníteni, és maximálisan ez mennyi időre lehetséges, ugyanakkor a magyar Be.-ben csak annyi szerepel az adatgyűjtés címszó alatt, hogy adatgyűjtésről feljegyzést kell készíteni, az adatok tárolásáról, elkülönítéséről nem rendelkezik, továbbá arról sem, hogy ezek mennyi ideig tárolhatók, és mennyi idő után kell elrendelni a megsemmisítésüket. A feltételes adatkérésnél is csak annyi szerepel, hogy az intézkedést 3 hónapra lehet kérni, amely három hónappal meghosszabbítható, de legfeljebb egy évig tarthat. A Be. 266. § (4) bekezdése alapján, ha a feltételes adatkérés időtartama a feltétel bekövetkezése nélkül eltelik, az adatszolgáltatásra kötelezett szervezet törli az adatkérő szerv kérelmében szereplő adatokat. A Be. ugyanakkor - a leplezett eszközöktől eltérően - nem határozza meg, hogy mi képezi az intézkedés és így a határidő-számítás alapját. Mivel a feltételes adatkérés tárgya olyan adat, amely a jövőben keletkezik, ezért az alkalmazás kereteit a bűncselekmény, az érintett, a feltételes adatkérés elrendelésekor az elrendelő által közölt adatok jelölik ki. A német szabályozásból az adatok kezelésére, tárolására és megsemmisítésére vonatkozó szabályokat érdemes lenne átvenni és a büntetőeljárás törvénybe beilleszteni, mert a kiszámíthatóságot és jogbiztonságot növeli. Ugyanis a célhoz kötöttségből következik, hogy a meghatározott cél nélküli, előre nem meghatározott jövőbeni felhasználásra való adatgyűjtés és -tárolás alkotmányellenes.

5./ Fontos lenne továbbá a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények/büntetések európai szintű nyilvántartásának létrehozása a határon átnyúló szervezett bűnözés elleni harcban.

Ennek a nyilvántartásnak a létrehozása a következő jelenség miatt is fontos lenne: A szervezett bűnözői csoportok új pszichoaktív szerekkel és a „darknetes” felületekkel való érintettsége kapcsán arra kell rámutatni, hogy jelentősen megnőtt a drogokkal kapcsolatos ügyletek száma az elmúlt években, és az egyedi értékesítések száma és mennyisége a jövőben is növekedni fog. Amíg az egyedi értékesítés mennyisége a „darknetes” piachelyeken viszonylag kicsi marad, addig a kábítószeres összmennyisége, amelyekkel online pontokon kereskednek, a szervezett bűnözői csoportok által erőteljesen érintettek, amelyek nagyobb mennyiségű kábítószer tudnak beszerezni, és terjeszteni az egyes vásárlók számára. Ennek ellenére vannak figyelemre méltó példák olyan eladókra, akik nem felelnek meg a szervezett bűnözés hagyományos profiljának. Egyes tagállamok megfigyelték a gyártók által megjelenített professzionális szintet, amely növekedést mutat, és amely jelzi a megállapított szervezett bűnözői csoportok érintettségét. Úgy vélik, hogy egyes szervezett bűnözői csoportok részt vesznek a hagyományos kábítószer terítésben, amely utcai árusokon keresztül történik, nagymértékben használva a „darknetes” piacot kiegészítő disztribúciós csatornaként és bevételi forrásként a kereskedelemhez. Ez a professzionalizáció szintén a „darkneten” folytatott kereskedelem verseny jellegéhez vezet, amely arra kényszeríti az eladókat, hogy újítsanak és szállítsanak egy ügyfél-központú szolgáltatás-kínálatot. A legfrissebb nyomozások rámutatnak a szervezett bűnözői csoportok bekapcsolódására a herbál kannabisz nagyszabású előállításába és elosztásába az EU-ban a darknetes piacokra. A rendőrségi felderítés kockázatának és költségeik nyilvánvaló csökkenésén túl, ez a kiegészítő disztribúciós platform lehetőséget biztosít a szervezett bűnözői csoportok számára a térnyerésre, hozzáférést biztosít egy további kliensbázishoz, miközben megőrzi a létrehozott terjesztési hálózatukat. A szervezett bűnözői csoportokkal kapcsolatban a KR NNI Vagyon-visszaszerzési Hivatalának nyomozói a szakmai előadások során rámutattak arra, hogy ma az Európai Unióban jelenleg 5 ezer szervezett bűnözői csoport van jelen, amelyek a különböző típusú szervezett bűnözői tevékenységeikből évi 110 milliárd euro haszonra tesznek

szert, amely az EU GDP-nek 1%-a. Fő működési területeik Dél-Olaszország, Dél-Franciaország, Amszterdam, Rotterdam. A cél a bűnös úton szerzett vagyonelemeknek a vagyonvisszaszerzési eljárás keretében történő visszaszerzése. Ennek érdekében fontos az együttműködés az EU-ban működő vagyonvisszaszerzési hivatalokkal az ARO/CARIN irodákon, valamint a JIT-eken (Joint Investigation Team, közös nyomozó csoport) keresztül, annál is inkább, mivel Magyarországon az ingó vagyonelem tekintetében éves szinten 2%-os a vagyonelemek visszaszerzésének sikeressége.⁹

6./ A fentiek miatt a *kapcsolathálózati-elemzés* széleskörű alkalmazására lenne szükség a bűnszervezetek feltérképezésére. Ez a módszer ugyanis jól alkalmazható a gazdasági tevékenységek, ezáltal az illegális kábítószer piac szerkezetének, strukturális változásainak, illetve a piaci szereplők magatartásának megértésére, feltérképezésére, továbbá a cselekvések, a szereplők átrendeződésének a megragadására. Az egyes szervezett bűnözői csoportok kapcsolathálózati-elemzés révén történő részletes feltérképezése segít kiválasztani a megfelelő módszertani, nyomozási verzió kiválasztását. *S ehhez kapcsolódóan a figyelési/lehallgatási kapacitások bővítése is lényeges lenne* a Nemzeti Szakszolgálat által akként, hogy a megyék és a központi régió között egyenletesen osztódják el a kvótamennyiség, így javítva a kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények felderítési arányát, tekintettel arra, hogy a bűnszövetségben, bűnszervezetben, üzletszerűen elkövetett ismertté vált kábítószer-bűncselekmények aránya 1% körüli.

7./ A felderítéshez kapcsolódóan fontos rámutatni igazságügyi szakértői tevékenység erősítésének szükségességére, főleg kapacitásbővítéssel, amely nagyobb költségvetési ráfordítással valósítható meg. Ritter Ildikó által végzett kutatás arra mutat rá, hogy a szakértői vélemények rendkívül lassan, 8-12 hónap alatt készülnek el, a nyomozás ezen időszak alatt áll, hiszen először azt kell tisztázni, hogy kábítószer, új pszichoaktív anyagot találtak-e.¹⁰ A kívánatos az lenne, ha ezt az időtartamot a felére, azaz 4-6 hónapra lehetne lerövidíteni. Ehhez viszont mindenképpen szükséges lenne a szakértői létszám megnövelése.

8./ *Egy külföldi jogeset, a Gözütök-ügy világította meg számomra a holland jogból átvehető azon ígéretes szabályozási megoldást, amely a kábítószer-kereskedelem, továbbá a bűnszövetségek, bűnszervezetek felderítését segítheti, ha fogyasztónak korlátlan enyhítésre ad lehetőséget a nyomozó hatósággal való együttműködés. A korlátlan enyhítés lehetőségét a terjesztői hálózat alsó részén elhelyezkedő dealerekkel szemben is alkalmazni lehetne, feltéve, hogy együttműködésükkel segítik a középszinten elhelyezkedő forgalmazó személyének kilétét feltárni, és ezáltal elősegítik újabb bűncselekmények felderítését, megelőzését, újabb elkövetők kilétének megállapítását. A cél ugyanis az kell, hogy legyen, hogy az igazságszolgáltatás minél nagyobb kárt tudjon okozni a terjesztői hálózatoknak, minél nagyobb mennyiségű kábítószer tudjon kivonni az illegális forgalomból, és minél nagyobb anyagi veszteséget tudjon okozni a szervezett bűnözésnek. Ezért a korlátlan enyhítés jogintézményét a kábítószer-kereskedelem és az új pszichoaktív anyaggal visszaélés törvényi tényállásába is be lehetne építeni, legfeljebb 5 évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmények esetén.*

Az új Btk. 180. § (3) bekezdésének tartalmi elemeit az új pszichoaktív anyagok tényállása esetében is be kellene iktatni, mivel ez segítheti, hogy a terjesztői hálózatban magasabb szinten elhelyezkedő szereplők felderítését. Így tehát a Btk. 180. §-t ki lehetne egészíteni a (4) bekezdéssel, amely korlátlan enyhítést tenne lehetővé akkor is, ha ugyan csekély mennyiséget

⁹ A Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda Vagyon-visszaszerzési Hivatal nyomozói által 2022. február 16-2022.február 17-én megtartott online konferencián elhangzó szakmai előadás.

¹⁰ Ritter Ildikó: i.m. 2013, 91. o.

megaladó mértékű kábítószerre követik el a terjesztői, vagy fogyasztói típusú magatartásokat, de az elkövető együttműködése révén felderíthetővé válik például egy bűnszövetség, vagy bűnszervezet. Ugyanígy a korlátlan enyhítésre vonatkozó rendelkezéseket lehetne alkalmazni és a Btk. 184/D.§-hoz új rendelkezést lehetne beiktatni, ha az új pszichoaktív anyaggal visszaélést csekély mennyiséget meghaladó új pszichoaktív anyagra követik el, de az elkövető együttműködése révén felderíthetővé válik a bűnszövetség, bűnszervezet.

9./ *Egy, a Szentendrei Rendőrkapitányságon akkor még csak nyomozati szakban lévő bűnügyi akta tanulmányozása során figyeltem fel arra a jelenségre, hogy a kábítószerdíler is tisztában van azzal, hogy a legfontosabb bizonyíték ellene maga a kábítószer, új pszichoaktív anyag. Ezért van kiemelkedő szerepe a kábítószeres, új pszichoaktív anyagok felkutatásában a bűnügyi szolgálati kutyának, azon belül is a kábítószer-kereső kutyának. Ugyanakkor a bűnügyi szolgálati kutyának a felderítésben, nyomozásban betöltött szerepe nem nyert megfelelő szintű jogi szabályozást, ezért szükséges lenne a bűnügyi szolgálati kutya alkalmazása elnevezésű eljárást bizonyítási cselekményként Be. rendszerébe történő beillesztése (pl. mikor és hogyan alkalmazható a szolgálati kutya, alkalmazása során a gyanúsított minnek az eltűrésére kötelezhető, az eljárási cselekményről jegyzőkönyvet hogyan és milyen formában szükséges felvenni.) A szagazonosításnak, szagfelismerésnek és a bűnügyi szolgálati kutya alkalmazásának főbb szabályait is szükséges lenne bizonyítási eljárásként (bizonyítási cselekményként) beemlíteni a Be. szabályai közé, tekintettel a kábítószer-kereső kutya eredményességére a kábítószeres bűncselekmények felderítésében, másrészt a kábítószer-kereső kutya 80%-os hatásfokkal képes felkutatni az elrejtett kábítószereseket, ezek szagát azonosítani, az így levett és szagbankban tárolt szagminták, szagnyomok bizonyítási eszközként felhasználhatók, annak leszögezése mellett, hogy az nem kétséget kizáró bizonyíték, így más bizonyítási eszköz beszerzése is szükséges.*

10./ *Az ezzel kapcsolatos szakirodalom tanulmányozása arra világított rá, hogy a kábítószer laboratóriumok felderítésében jelentős szerepe lehet a robotrepülőknak (drónoknak), amelyeknek előállítás, gyártása a világ egyik legdinamikusabban fejlődő iparága. Ezeket az eszközöket érdemes lenne bűnüldözési célra is felhasználni, mert jelentősen javíthatná a laboratóriumok felderítésével a kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények (kábítószer-kereskedelem) és az új pszichoaktív anyaggal visszaélés bűncselekménye felderítésének hatékonyságát. Az általuk a laboratóriumokról készített felvételek tárgyi bizonyítási eszközök lehetnek a Be. 204. § (1) bekezdése alapján.*

11./ *Az EMCDDA hivatalos honlapján fellelhető tanulmány alapján a szennyvíz elemzés módszere hasznos kiegészítő eszköz a kínálati oldali kábítószer-kereskedelem és új pszichoaktív anyaggal visszaélés bűncselekményének felderítéséhez, mivel egy olyan bűnözési térképet ad a nyomozó hatóságok kezébe, amely segít megtalálni a forró pontokat, valamint abban is, hogy újabb bűnözési gócok kialakulására hol, mikor és mekkora valószínűséggel kell számítani, valamint hol szükséges alkalmazni az „első csapás” taktikáját a nyomozó hatóságoknak e gócok felszámolásához. Segítséget nyújthat továbbá az illegális kábítószer-laboratóriumok felderítésében is, hiszen az enantiomer profilalkotás módszerének segítségével képet kaphatunk az illegális kábítószer-laboratóriumok elhelyezkedéséről azáltal, hogy felkutatjuk mely ponton kapcsolódnak a szennyvízhálózatra.*

12./ *Büntető tárgyaláslátogatási tapasztalat alapján úgy gondolom, hogy szükséges lenne továbbá a rendőrség és az ügyészség közötti kooperáció javítása. A hatékony együttműködés alapja egymás tevékenységének kölcsönös megismerése, azaz hogyan zajlik a felderítés, milyen krimináltechnikai és krimináltaktikai eszközöket alkalmaz a rendőrség, versus milyen adatok, bizonyítékok szükségesek a sikeres vádképviseléshez, milyen bizonyítékok állnak meg,*

lehetnek ügydöntőek, melyekkel bizonyítható kétséget kizáróan a kínálati oldali magatartás, vagy éppen a bünszövetség, bünszervezet. Fontos lenne, ha közös képzések, konferenciák valósulnának meg bírók, ügyészek, rendőrök számára ezen a területen és szükséges lenne a szakosodás is.

13./ A vonatkozó külföldi és magyar nyelvű szakirodalom tanulmányozása alapján, szükséges volna továbbá kiegészíteni mind az új pszichoaktív anyaggal visszaélés, mind a kábítószer-kereskedelem minősített eseteinek körét új minősített helyszínnel, információs rendszerekben, azaz pl. az Interneten történő elkövetéssel. Mindezt arra tekintettel szükséges elvégezni, hogy az internet fejlődése, és a közösségi média térnyerése pozitívan hatott az online kábítószer-kereskedelemre is azáltal, hogy a felgyorsult információáramlás következtében rengeteg ember vált közvetlenül elérhetővé. A Facebook, a Youtube és a Twitter, valamint az ezekhez hasonló online felületek felhasználói megtalálták a módját, hogy a közösségi média hogyan legyen aktív szereplője az online kábítószer-kereskedelemnek.

A fenti jelenségek miatt a Btk.176. § (2) bekezdését indokolt volna egy új d) ponttal kiegészíteni, akik az információs rendszer (internet) felhasználásával követik el a terjesztői típusú magatartásokat. Ugyanígy szükséges lenne kiegészíteni a Btk. 184. § (2) bekezdését egy új d) ponttal, amennyiben az elkövető az új pszichoaktív anyaggal való visszaélés terjesztői típusú magatartásait az információs rendszer (internet) felhasználásával követi el.

14./ A Nemzeti Drogfókuszpont, valamint az EMCDDA honlapján publikált tanulmányok, egészségügyi indikátorok alapján, figyelembe kellene venni azt a tényezőt is, mind az új pszichoaktív anyaggal visszaélés, mind a kábítószer-kereskedelem és a kábítószer birtoklása tényállások kapcsán, hogy az egészségre milyen mértékben ártalmas kábítószerre, új pszichoaktív anyagra követik el a cselekményt. A C-lista mintájára itt is meg kellene határozni azon különösen veszélyes kábítószeres és új pszichoaktív anyagok listáját, amelyekre történő elkövetés esetén minősített eset, és így súlyosabb büntetés lenne kiszabható.

Ennek megfelelően a Btk. 176. § (2) bekezdését egy új e) ponttal, míg a Btk. 184. § (2) bekezdését is egy új e) ponttal ki kellene egészíteni, azaz az emberi szervezetre különösen veszélyes, ártalmas kábítószerre, új pszichoaktív anyagra követik el a terjesztői típusú magatartásokat. Ugyanígy ezt a minősített esetet a fogyasztói típusú magatartások esetén is be kellene vezetni, azaz a Btk. 178. § (2) bekezdése egy új d) ponttal, míg a Btk. 184/B. § (2) bekezdése szintén egy új d) ponttal egészülne ki. Ezt indokolja a mefedron 2010 nyarán, valamint a bika nevű új pszichoaktív anyag 2020 nyarán Magyarországon történő megjelenése és a hozzájuk köthető halálozási adatok is. Emlékeztetésként fontosnak tartom felidézni, hogy 21 halálos áldozatot szedett Magyarországon az az új kábítószer, amely itthon bika néven vált ismertté. A bika sokkal erősebb, mint a többi dizájn drog. Az anyagot dohánnyal keverve szívják, és feltehetően kínai laborokból származik. A halálesetek többsége Budapesten történt, de Borsod-Abaúj-Zemplén megye is különösen érintett. Emellett Fejér, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Nógrád és Tolna megyében is okozott már halálozást a bika, amely főleg olcsósága miatt terjed gyorsan. Az új pszichoaktív anyagok veszélyessége, kiszámíthatatlansága pontosan abból adódik, hogy az egyes vegyületek szerkezeti módosítása (az alapvázhoz kapcsolódó helyzeti izomerek helyének megváltoztatása) jelentősen megnövelheti a pszichoaktivitás erősségét, a toxicitást és ezáltal a halálozás lehetőségét is. Amennyiben az elkövető tudata átfogta, hogy milyen veszélyességű, jellegű anyaggal valósítja meg a törvényi tényállást és ezt kívánja vagy ebbe belenyugszik, akkor ezt a bűncselekmény törvényi tényállásában is értékelni szükséges.

15./ A vonatkozó szakirodalom, valamint kábítószer-bűncselekmény tárgyalásában nagy szakmai tapasztalattal rendelkező bíróval készített interjú, alkotmánybíróági gyakorlat

alapján, szükségesnek mutatkozik a kábítószeres és az új pszichoaktív anyagokkal elkövetett bűncselekmények egymástól való elhatárolására, az elkövetési magatartások pontos meghatározására, valamint a halmazati kérdések tisztázására egy új jogegységi határozat megalkotása is a Kúria részéről. Igaz az 1/2007. Büntető jogegységi határozat, valamint az 57/2007. BK vélemény ennek részben eleget tesz, ugyanakkor egy 2017-ben készült szakértői tanulmány szerint a kábítószeres kapcsolatos bűncselekmények ítélkezési gyakorlata rendkívül megosztott, mind a vonatkozó tényállások értelmezése, mind pedig a büntetékiszabás tekintetében. A bírói gyakorlat egységesítéséért a Kúria felelős, mely feladatának az 1/2007. BJE határozat kiadásával részben eleget is tett. Ezen határozat azonban már csak részben tudja orientálni a joggyakorlatot, hiszen még a már nem hatályos régi Btk. alatt került kiadásra. A Kúria azonban még nem tett lépéseket a jogegységi határozatnak, a hatályos joghoz és így, az új kábítószeres kapcsolatos tényállásokhoz, történő igazítására. Tovább nehezíti a jogegység megvalósítását, hogy az idézett határozat nem rendelkezik az elkövetési magatartások jelentéséről, valamint azok elhatárolási ismérveiről, mely az ítélkezési gyakorlat szétartását eredményezi az elkövetett bűncselekmény megállapításának tekintetében.

Az új pszichoaktív szereknél alkalmazott ítélkezési gyakorlat, hasonlatosan a kábítószeres kapcsolatos tényállások értékelésével, több problémába is ütközik. Nehézséget jelent a jogalkalmazó bírák számára például az új pszichoaktív anyaggal való visszaélés tényállásának viszonya a kábítószeres kapcsolatos tényállásokhoz (176-177.§; 178-180.§), valamint problémát jelentenek az ennek során jelentkező halmazati kérdések, különösen, ha az új pszichoaktív szerekek listáján szereplő anyag az eljárás ideje alatt átkerül a kábítószer-listára. Ezekben az esetekben sokszor előfordul, hogy a cselekmény, ami még új pszichoaktív anyaggal való visszaélésnek minősült, az ítélelhozatalkor már a kábítószerkereskedelem vagy kábítószer birtoklás tényállásai alá esik.

Előfordulhat, hogy a vádlottól lefoglalt kábítószeres gyanús anyagok közül egyik kábítószernek, a másik új pszichoaktív anyagnak minősül. Ebben az esetben az 1/2007-es BJE csak annyit mond, hogy természetes egységet csak az azonos törvényi tényállásba ütköző magatartások képeznek, külön-külön törvényi tényállások egy eljárásban történő elbírálásakor bűnhalmazat valósul meg, ezért ezekben az esetekben nincs helye a kábítószeres tiszta hatóanyag-mennyiségeinek összeszámítására. A kábítószer-kereskedelem és a kábítószer birtoklása és az új pszichoaktív anyaggal visszaélés külön törvényi tényállások, a halmazat megállapítása lehetséges, ugyanakkor szükséges lenne egy, a hatályos jogszabályokhoz igazított, friss jogegységi határozat kiadására a halmazati kérdések, elkövetési magatartások értelmezése, elhatárolások tekintetében az egységes joggyakorlat fenntartása érdekében.

16./ A bűncselekmény útján szerzett jogellenes vagyongyarapodás felkutatása, biztosítása és elvonása mára a hatékony bűnüldözés egyik legfontosabb eszközévé vált, amely azt hivatott biztosítani, hogy a bűnözés ne válhasson egy költség-haszon elemzésen alapuló és adott esetben kifizetődő vállalkozássá. Az Európai Unió Tanácsa 2007. december 6-án, 2007/845/IB számon határozatot fogadott el a tagállamok vagyon-visszaszerzési hivatalai közötti, a bűncselekményből származó jövedelmek és a bűncselekményekhez kapcsolódó egyéb tulajdon felkutatása és azonosítása terén való együttműködésről. A Határozat kötelezi a tagállamokat arra, hogy 2008. december 18-ig hozzák létre, vagy jelöljék ki saját nemzeti vagyon-visszaszerzési hivatalukat. A fenti feladatokat Magyarországon a Készenléti Rendőrség-Nemzeti Nyomozó Iroda teljesíti. A pénzügyi nyomozás azonban meglehetősen időigényes tevékenység, amelyet a nyomozó hatóság saját erőforrásaiból, gazdasági, pénzügyi szakember bevonása nélkül jellemzően nem képes hatékonyan megoldani. Nem is nagyon kerül rá sor, inkább az elfogást, realizálást követően történik egy ad hoc nyomozás, amely gyakran kimerül a bankszámla-kivonatok átvizsgálásában. Az ENYÜBS adatai alapján 2013-ban 1, 2015-ben 3,

2016-ban pedig szintén egy alkalommal került sor vádemelésre pénzmosás miatt. Ezért ezen a téren is szükséges lenne kapacitásbővítésre, oly módon az NNI mellett, a megyei rendőr-főkapitányságokon is legalább 10 fős vagyonszűretési osztályokat hoznának létre, amelyek a kábítószer-bűncselekményből származó vagyonszűretésében járnának el. Fontos szerepet kell, hogy kapjon emellett a bitcoin tranzakciók elemzésén alapuló technika alkalmazása, mivel a kriptovaluták használata nem garantálja a teljes névtelenséget. Vannak jól megalapozott készpénzmosási módszertanok, amelyek ugyanolyan könnyen átválthatók, nyomon követhetetlenek és anonimok, mint a kriptovaluták, amelyeket előnyben részesítenek a digitális alvilágban. Valójában azonban kriptovaluták, mint például a bitcoin, nem névtelenek (mivel van egy központi főkönyv), és pénzmosást igényelnek (például egy olyan webhely használatával, mint a Bitcoin Fog), ha tiltott tevékenységre kívánják felhasználni őket. Vagyis ebben az esetben is az elektronikus kommunikáció, adat elfogása a lényeges.

Elemi érdeke a társadalomnak az is, hogy a bitcoint és többi kriptovalutát polgári jogi, pénzügyi jogi szabályozás alá lehessen vonni, hogy kontrollt lehessen gyakorolni ezen kriptovaluta adásvétele felett, mivel pénzkibocsátási monopóliuma egyedül a központi bankoknak van. Másrészt adójogi szabályozás révén (pl. a bányászatot végző magánszemély a kitermelt bitcoinból származó jövedelmet köteles az összevont adóalapba beszámítani, mint önálló tevékenységből származó jövedelmet) megakadályozni a teljes vagyonszűretését, elrejtését. Annak érdekében, hogy ezen kriptovalutákat is végrehajtás alá lehessen vonni, szükséges lenne egy olyan szabályozás bevezetése, amely előírná, hogy ezeket a kriptovalutákat is csak pénzforgalmi szolgáltatóknál lehet kezelni és szükséges ezeket átváltani az adott ország nemzeti valutájára, illetve más devizára.

*17./ A felkutatott szakirodalom alapján a kínálati oldali típusú új pszichoaktív anyaggal visszaélés bűncselekményének nagymértékű internetes elszaporodottságára tekintettel megfontolandó a digitális bizonyíték törvényi megfogalmazása és beépítése a büntetőeljárás törvény rendelkezései közé, akként, hogy ötvözze mind a kontinentális, mind pedig az angolszász jogrendszer előnyeit. Ennek megfelelően *digitális bizonyíték*: minden olyan adat (tény, információ vagy fogalom), mely információs rendszer általi feldolgozásra alkalmas formában jelenik meg, ideértve azon programot is, amely valamely funkciónak az információs rendszer által való végrehajtását biztosítja, és *amely alátámaszthatja, hogy bűncselekmény történt, vagy amely összekapcsolja a bűncselekményt annak elkövetőjével.**

18./ A kutatásom során az is megerősítést nyert, hogy az új pszichoaktív anyagok az elmúlt bő egy évtizedben rohamosan elterjedtek, nagyon gyorsan változnak a szerkezeti módosítások miatt, ugyanakkor a társadalom nem készült fel a kábítószerpiac ilyen rohamos átalakulására, azonban a meglévő és a fentebb felsorolt büntető anyagi jogi, büntető eljárásjogi jogszabálymódosítási javaslatok, kriminalisztikai válaszlépések, továbbá a rendvédelemre és a kábítószer bűnüldözésre fordított költségvetési kapacitások bővítése sem elegendő önmagában a jelenség kellő mértékű visszaszorítására, szükség van ezért közigazgatási, adójogi és fogyasztóvédelmi alternatív szabályozásra is az új pszichoaktív anyagok elleni hatásosabb fellépésben.

Éppen ezért a listás ellenőrzés alá még nem került új pszichoaktív anyagok esetében kívánatos lenne megfelelő fogyasztóvédelmi szabályok bevezetése is, oly módon, hogy az ellenőrzés alatt még nem álló új pszichoaktív anyagok esetén a fogyasztóvédelmi hatósági eljárásból eredő feladatokat a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hivatal, illetve a kormányhivatalok szakigazgatási szerveként működő Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség láthatnák el, és ha szükséges az üzlet bezárása érdekében a rendőrség közreműködését is kérhetnék. Ebben az esetben vagy a fogyasztóvédelmi törvényt kellene kiegészíteni azzal, hogy hatálya kiterjed az új pszichoaktív anyagokat forgalmazó kereskedőkre is, vagy egy új törvényt kellene alkotni azokra a

pszichoaktív anyagok forgalmazására, amelyek még nem kerültek fel a C listára, és háttérszabályként alkalmazni kellene a fogyasztóvédelmi törvény rendelkezéseit.

Érdemes lenne azt is megfontolni az amerikai szabályozásból, hogy ezeknek az új pszichoaktív anyagoknak a forgalmazása esetén meg kell fordítani a bizonyítási terhet, amelynek értelmében a kereskedőnek kell bizonyítani azt, hogy az anyag beszerzése során nem mulasztották el feltüntetni a megfelelő, pontos, világos tájékoztatást a csomagoláson, vagy nem címkézték azt félre. Ellenkező esetben a jogsértés megállapítható lesz, és a szankciók alkalmazásának (fogyasztóvédelmi bírság, üzletbezárás, új pszichoaktív anyag elkobzása) helye van. A cél ugyanis az, hogy ebből az illegális tevékenységből származó hasznot minél szélesebb körben el tudjuk vonni.

A másik lehetőség az ellenőrzés alatt még nem álló új pszichoaktív anyagok terjesztőivel szemben az adójogi szankciók alkalmazása oly módon, hogy aki olyan pszichoaktív anyagokkal kereskedik, amelyik még nem áll listás ellenőrzés alatt, arra nézve ki lehetne terjeszteni az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény területi, tárgyi és személyi hatályát. Adófizetési kötelezettség pedig a teljesítés időpontjában keletkezik. A meg nem fizetett adó miatt keletkezett adóhiány miatt pedig adóbírságot lehet kiszabni az adó alanyára, azaz a listán még nem szereplő új pszichoaktív anyaggal kereskedőre.

Továbbá a Marihuana Tax Act rendelkezéseiből az uniós és a nemzeti szintű szabályozásba is át lehetne ültetni azt a megoldást, hogy az új (ellenőrzés alatt még nem álló) pszichoaktív anyagot előállítók, és a terjesztők számára mind az ipar, mind a kereskedelem területén elő kell írni, a regisztrációs kötelezettséget, valamint hogy az előállított anyagokról, értékesítésekről, és a továbbadásokról jegyzőkönyvet kell vezetni az engedélyben foglaltak betartásának ellenőrzése, és az adójogi ellenőrzés számára is. Ezzel a módszerrel jelentősen meg lehetne gyengíteni az illegális gyártásból és kereskedelemről hasznot húzó anyagi alapját, mert jelentős összegű adóbírsággal, vagy mulasztási bírsággal lehetne őket sújtani a regisztrációs kötelezettség és adófizetési kötelezettség nem fizetése miatt, valamint a jegyzőkönyv hiányos, vagy nem vezetése miatt.

Az új pszichoaktív anyagok látványos visszaszorításához azonban egységes szabályozás lenne szükséges uniós rendeleti szinten legalább a generikus szabályozás terén zárt, koherens, ugyanakkor a drogpiacon helyzet változásainak megfelelően módosítható és kiegészíthető törzsképletek, és definíciók használatával. Így elkerülhető lenne az, hogy a terjesztők a különböző országok jogrendszerei közötti különbségeket, hézagokat kihasználva nagyobb mértékben dobjanak piacra új, ellenőrzés alatt még nem álló pszichoaktív anyagot, jelentős anyagi előnyre szert téve ezáltal. Miközben az ellenőrzés alá vonás, és a jogalkotás – a szabályozásbeli különbségek miatt – hónapokba, vagy évekbe is kerülhet, addig a gyártók és a forgalmazók kényelmesen válhatnak új szerkezeti felépítésű anyagra, amely eltér a már ellenőrzés alá helyezettől. Ezt a viszonylag nagy időbeli és helyzetbeli előnyt ezáltal fel lehetne számolni a gyártók és terjesztők oldalán.

Az új pszichoaktív anyagok elleni fellépés további szabályozási eszköze lehet a különböző prekursor anyagok tudományos, ipari, gyógyászati vagy kereskedelmi célú behozatalának és kivitelének az új-zélandi szabályozáshoz hasonló engedélyhez kötése szintén uniós rendeleti szinten. Az engedély megadásához, egy sajátos engedélyeztetési eljárás kell átesnie minden ilyen prekursor és pszichoaktív anyagnak, amely egy olyan klinikai vizsgálatot jelentene, amelynek keretében vizsgálnák az adott anyagnak az élettani hatását, kockázati szintjét pedig meghatároznák. A vizsgálat elvégzéséért az előállítónak, importőrnek, vagy exportőrnek meghatározott összegű tarifát kell fizetnie, majd a vizsgálat végeztével, ha az anyag bevizsgálása megtörtént, és a felhasználást engedélyezik, az előállítónak alá kellene írni egy nyilatkozatot, hogy a kiállított engedély birtokában az anyagot csak tudományos, ipari,

gyógyászati, vagy kereskedelmi célra hasznosíthatja, droghasználóknak pedig nem értékesíthet. A kiállított engedélyekről, valamint az engedélyesek adatairól, a megfelelő hatáskörrel felruházott szerv, nyilvántartást vezet, és amely szerv az engedélyben foglaltak megtartását utólag ellenőrizheti, oly módon, hogy elektronikus úton adatokat kérhet be az anyag felhasználási módjáról, helyszíni szemle keretében vizsgálódhat, nyomon követheti az anyag szállításának, feldolgozásának útját.

Összefoglalóan elmondható, hogy az új ellenőrzés alatt még nem álló pszichoaktív anyagok és prekursorok tudományos, ipari és kereskedelmi felhasználásához engedélyeztetési eljárásra van szükség, a visszaélések kiszűrése érdekében. Ezt követően pedig a folyamatos nyomon követés érdekében bejelentkezési és adófizetési, valamint tájékoztatási kötelezettség kell, hogy terhelje az előállítókat és forgalmazókat, és amennyiben ezeknek nem tesznek eleget, akkor a jogsértés súlyához mérten fogyasztóvédelmi bírsággal, adóbírsággal sújtandók, ismételt, vagy súlyosabb jogsértés esetén szabadságvesztéssel is büntethetők. Az adóigazgatási eljárással kapcsolatos feladatokat a Nemzeti Adó- és Vámhivatal látná el. A szankciók külön-külön történő kiszabása sem kizárt, mivel nagyobb érdek fűződik a társadalom egészségének megőrzéséhez, mint az elkövetők illegális haszonszerzésének realizálásához. Természetesen mindezeket külön adóigazgatási, közigazgatási (fogyasztóvédelmi) eljárás, valamint külön büntetőeljárás keretében lehet megvalósítani.

IV. rész: A munka témaköréből készült publikációk jegyzéke

Jámbor Gellért: Az új pszichoaktív anyagok megjelenése, elterjedése és az új jelenséggel szembeni lehetséges büntető eljárásjogi és kriminalisztikai válasz lépések. THEMIS, az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata, 2014. decemberi szám, 89-151.pp.

Jámbor Gellért: Az új pszichoaktív anyagok megjelenése, elterjedése és az új jelenséggel szembeni lehetséges büntető eljárásjogi és kriminalisztikai válasz lépések II. THEMIS, az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata, 2015. júniusi szám, 141-166.pp.

Jámbor Gellért: Az új pszichoaktív anyagok és az Internet. THEMIS, az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata, 2015. decemberi szám, 104-142.pp.

Jámbor Gellért: A szervezett bűnözés és a kábítószer-kereskedelem kapcsolata. THEMIS, az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata, 2016. júniusi szám, 63-92.pp.

Jámbor Gellért: A bűnügyi szolgálati kutya szerepe a kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények felderítésében. THEMIS, az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata, 2016. decemberi szám, 5-18.pp.